

Utbildningsdepartementet

Remiss av promemorian **Moderniserade dataskyddsbestämmelser - förslag för en mer ändamålsenlig reglering av studiestödsverksamheten**

Datainspektionen har granskat förslaget huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

Sammanfattning

Datainspektionen konstaterar att det saknas en närmare beskrivning av den personuppgiftsbehandling som förslagen kan innebära och en kartläggning av de eventuella integritetsriskerna. Det är därför inte möjligt att genomföra den proportionalitetsbedömning som krävs enligt dataskyddsförordningen. Vidare konstaterar Datainspektionen att den så kallade finalitetsprincipen framgår direkt av artikel 5 i dataskyddsförordningen och att det inte finns förutsättningar att i nationell rätt införliva andra varianter. Dessutom finns det inte stöd för medlemsstaterna att föreskriva ytterligare undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter. Datainspektionen vill också framhålla att test inte är ett preciserat ändamål.

Mot denna bakgrund avstyrker Datainspektionen förslagen och lämnar följande synpunkter.

Vidarebehandling av personuppgifter

Av promemorian framgår att CSN anser sig ha behov av att behandla personuppgifter för andra ändamål än för vilka de samlats in. Enligt CSN har flera av ändamålen inte någon uppenbar koppling till de tillåtna ändamålen i studiestödsdatalagen. Som exempel nämns kvalitetsutveckling av

handläggning och service, genomförande av predikativa analyser och utökat informationsutbyte om adressuppgifter med studiestödsmyndigheter i andra länder. I promemorian föreslås därför att ändamålen för personuppgiftsbehandlingen inte längre ska vara uttömmande reglerade i studiestödsdatalagen.

Dataskyddsförordningen ska tillämpas direkt av enskilda, myndigheter och domstolar och har företräde framför nationell reglering. Det innebär att en bestämmelse i en sektorsspecifik författning får tillämpas endast om den är förenlig med dataskyddsförordningen och avser en fråga som enligt förordningen får särregleras eller specificeras genom nationell rätt. Av skäl 8 i förordningen framgår också att om förordningen föreskriver förtydliganden eller begränsningar av dessa bestämmelser genom medlemsstaternas nationella rätt kan medlemsstaterna, i den utsträckning det är nödvändigt för att göra de nationella bestämmelserna begripliga för de personer som de tillämpas på, införliva delar av förordningen i nationell rätt.

I artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen anges att personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Vidare anges i artikeln att de insamlade personuppgifterna inte senare får behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

Datainspektionen konstaterar att den reglering av finalitetsprincipen som föreslås i promemorian inte överensstämmer med ordalydelsen i dataskyddsförordningen. Enligt förslaget i promemorian får personuppgifter under vissa förutsättningar behandlas även för andra ändamål än för vilka de samlats in. En sådan reglering är missvisande och skulle kunna innebära en utvidgad vidarebehandling än vad dataskyddsförordningen ger stöd för.

Bristerna i utformningen av föreslagen medför att de är svåröverskådliga och i vissa fall missvisande i förhållande till dataskyddsförordningen. Det gäller även den reglering av gallringsbestämmelserna som föreslås. Det finns inte något som hindrar att gallringsföreskrifter regleras i studiestödsdatalagen. Men i förslaget anges efter gallringstiderna att personuppgifterna får bevaras så länge uppgifterna behövs för ändamålet med behandlingen. Det är en modifiering av det som anges i den grundläggande principen om lagringsminimering i artikel 5.1.e i dataskyddsförordningen.

Vidare finner Datainspektionen att det saknas en kartläggning av vilken personuppgiftsbehandling som CSN avser att utföra. Exempelvis anges om predikativa analyser ”att på automatiserad väg identifiera vissa återkommande omständigheter i ärenden där felaktiga utbetalningar kan

konstateras”. Datainspektionen kan konstatera att CSN behandlar personuppgifter om en stor del av befolkningen. Vilka personuppgifter, i vilken omfattning som behandlingen kan komma att ske anges inte och inte heller hur ändamålen förhåller sig till det ursprungliga ändamålet. Det saknas även en kartläggning av de integritetsrisker som de föreslagna personuppgiftsbehandlingarna kan medföra. Det är därför inte möjligt att genomföra den proportionalitetsbedömning som krävs enligt dataskyddsförordningen. En sådan intresseavvägning omfattar en bedömning om personuppgiftsbehandlingen är nödvändig för att uppnå det avsedda ändamålet, om det finns alternativ som är mindre integritetskänsliga och vilka skyddande åtgärder som krävs.

Känsliga personuppgifter

I promemorian föreslås att känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser får vidarebehandlas för andra ändamål än för vilka de samlats in om det är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen.

Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är det förbjudet att behandla vissa kategorier av personuppgifter, så kallade känsliga personuppgifter. Men det finns undantag från förbudet som specificeras i artikel 9.2 a-j. Om någon av de situationer som beskrivs i dessa punkter föreligger ska förbudet inte tillämpas. Vissa av dessa undantag kräver kompletterande nationella bestämmelser för att undantagen ska vara tillämpliga. Det finns dock inget stöd för medlemsstaterna att föreskriva ytterligare undantag från förbudet. Den föreslagna regleringen av artikel 5 är alltså inte förenlig med bestämmelserna i dataskyddsförordningen.

I detta sammanhang vill Datainspektionen upprepa vad inspektionen tidigare anfört om regleringen av känsliga personuppgifter i 6 § studiestödsdatalagen. I bestämmelsen bör hänvisas till artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen eftersom det är den bestämmelsen som utgör det faktiska undantaget. Som den nu gällande bestämmelsen är utformad är det oklart med vilket rättsligt stöd nuvarande behandlingen utförs. Se regeringens proposition *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* (prop. 2017/18:218 s. 175).

Testverksamhet

CSN önskar att det i studiestödsdatalagen ska införas ett så kallat teständamål för att kunna utföra tester som avser utveckling av befintlig eller ny it-infrastruktur. I promemorian däremot anges att testverksamhet är en administrativ åtgärd och att den personuppgiftsbehandling som görs när en

myndighet säkerställer att den har väl fungerande it-system och därför inte behöver regleras särskilt.

Utgångspunkten är att personuppgifterna ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Av skäl 39 i dataskyddsförordningen framgår att det innebär att de specifika ändamål som personuppgifterna behandlas för bör vara tydliga, legitima och ha bestämts vid den tidpunkt då personuppgifterna samlades. Datainspektionen anser att det är viktigt att påpeka att ordet test inte är tillräckligt konkret för att utgöra ett preciserat ändamål. Tvärtom, test är ett mycket vitt begrepp. Vissa tester kan användas för att direkt säkerställa att kraven på säkerhet uppfylls, medan andra tester handlar mer om verksamhetsutveckling och kan vara mer experimentella. Det innebär att det inte är möjligt att fastslå att testverksamhet alltid kan bedömas som en administrativ åtgärd som är tillåten. Det är av samma skäl inte heller möjligt att generellt reglera teständamål, utan ändamålet måste vara mer specifikt. Dessutom måste de krav som dataskyddsförordningen uppställer på bland annat öppenhet, uppgiftsminimering, riktighet, proportionalitet och säkerhet uppfyllas även vid testverksamhet.

Detta beslut har fattats av enhetschefen Katarina Tullstedt efter föredragning av juristen Caroline Cruz Julander.

Katarina Tullstedt, 2019-09-30 (Det här är en elektronisk signatur)